Glosategia

DENON ONGIA
Izenak adierazi bezala, guztiontzat onuragarri dena. Ez da interes indibidualen batura, ez da kalkulatzen batez besteko estatistikoen bidez, ezta botere-taldeen erkapen bidez ere. Ezin nahas daiteke kontzeptu hori eta baterako interesa: "denon ongiaren funtsa bestearen existentzia da" (Petrella). Denon ongiaren ezaugarri bereizgarrienetako bat: ez du eragiten kalteturik, bazterketarik edo "alboko kalterik".

HERRITARGOA
"Bere parekideekin batera, bere buruaren nagusi denaren izaera" (Cortina). Hiru oinarri ditu: askatasuna, berdintasuna eta erantzukizuna. Iraganean herritargoa mugek zehazturiko lurralde politikoari (herrialdea, nazioa) zegokion. Gaurko mundu globalizatu eta interdependente honetan herritargoa denon artean eraikitzen da eta globala izan behar du.

DEMOKRAZIA
Etimologiaz, "herri-gobernua". Sistema politikoei dagokiela, botereak (legegilea, exekutiboa eta judiziala) banaturik dauzkatenak, demokratikotzat hartzen badira ere, egiazko demokrazia inon ez dela lortu esan daiteke. Prozesu hori, egiazkoa izan dadin, gizaki eta gizatalde guzti-guztiek askatasun eta berdintasunean eraikitzen dena da. Demokrazia ez da hauteskunde-lanabesik edo erritu multzorik; elkarbizitzan era antolatuan aritzeko modu bat da eta etika demokratikoa du ezinbestekoa, apatia edo indibidualismoarekin, lehiakortasun edo mendekotasunarekin bateraezina.

GIZA ESKUBIDEAK
Gizakiari, gizaki izatearren, zor zaizkion funtsezko eskubideak dira. Inongo kontzesio politikoren ondorio ez diren arren, botere publikoek bermatu egin behar dituzte. Iraganaldi urrunean bilatu ditugu giza eskubideen aurrekinak (Hamurabi-ren Kodean, orain dela 3.700 urte), egungo giza eskubideen hasierako erreferentzietako bat Virgina Herri Oneko (AEB, 1776) Eskubideen Adierazpena eta Gizakiaren eta Herritarraren Eskubideen Adierazpena (Frantzia, 1789) dira. Tradizio luze horren kristalizatzea gertatu zen Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean (NBE, 1948). Eskubideak, askatasuna bezala, zatiezinak dira. "Gizakiaren duintasun osoak esan nahi du, torturarik ez nozitzeko askatasunaz gainera, gosez ez hiltzeko askatasuna ere."(Boutros Ghali).

FOROA
Antzinako Erroman, afera publikoak aztertzen zireneko plaza. Geroztik, hedaduraz, interes bateratuko aferak jorratzeko leku fisiko edo alegiazkoa, partehartze-gune demokratikoa. Internet —egun, fororik ezagunena—, parekoen arteko komunikaziorako espazioa da, birtuala izan arren, arras eraginkorra. Brasilgo Porto Alegre hiria mundu osoan ezaguna egin da I. Mundu Foro Sozialaren (2001) egoitza izan zelako: bestelako globalizazio baten aldeko elkargune eta elkarrizketarako tartea izaki, horren goiburua ezaguna da nonahi: "Baliteke bestelako mundua".

JUSTIZIA
Egoera horretan norberak dagokiona dauka. Gizakiak berdintzat jotzen ditu, zorrozki jo ere; alor denetan, gizakiari giza bizitza deitzea merezi duen guztia bermatuko dion oro benetan gozatzeko aukera eman behar zaio: ondasun materialak, gizateriaren ondasunez gozatzea (hezkuntza, aurrerapen teknologikoak, osasuna, kultura, aisia) eta, gainera, bere buruaz erabakiak hartzea eta afera kolektiboetan parte hartzea bermatuko dioten kondizioak.

PARTEHARTZEA
Osotasun baten parte izatea. Gauza edo izaki jakin bati dagokionez, bera osatzen laguntzen duen zerbait, hori gabe gauza edo izaki hori osatuko ez litzatekeelako; horrek esan nahi du inor ez dagoela sobera eta bazterketek osotasuna kaltetzen dutela. Egiazko partehartzea (aske eta parekidea) bermatzeak metodo, bide eta ikaskuntza eskatzen ditu.

SUBIRANOTASUNA
Goreneko agintaritza egikaritzen duenaren (subiranoaren) ezaugarria". Frantziako Iraultzaz geroztik subiranoa ez da erregea, herria baizik. Bestela adierazteko, herritargoa baino botere legitimo handiagorik ez dago.